

Jozef Ijsewijn

“La recerca sobre Vives ha estat a l’ombra de la recerca sobre Erasme”

El doctor Jozef Ijsewijn, director del *Seminarium Philologiae Humanisticae* de la Universitat de Lovaina (Bèlgica), és una de les figures de major relleu internacional dins el camp dels estudis sobre Humanisme Renaixentista i Literatura Llatina i Neollatina. De la seua important tasca en la renovació de la recerca entorn de l’Humanisme destaquen els treballs dedicats a l’obra de Lluís

Vives. En aquesta entrevista, Ijsewijn assenyala la importància de coordinar esforços per tal de donar coherència als estudis sobre l’humanista valencià, al mateix temps que es repassen alguns aspectes de la seua activitat acadèmica, des del convenciment que docència i investigació han d’anar estretament associades.

Format en Filologia Clàssica i en Història Antiga per la Universitat de Lovaina, va ampliar els seus estudis a Itàlia, on va completar la seua formació en etruscologia a la Universitat de Perusa i va iniciar la seua recerca en l’àmbit de la literatura neollatina a la Biblioteca Vaticana.

Des del 1967, Jozef Ijsewijn és catedràtic de llatí clàssic i humanista a la Universitat de Lovaina, i ocupa la direcció del Seminari de Filologia i Humanística de la mateixa institució.

- Com funciona el Seminari que vosté dirigeix? Quines activitats destacaria?

-El *Seminarium Philologiae Humanisticae*, fundat a meitat dels seixanta, és bàsicament un institut per a l’estudi de l’Humanisme Renaixentista i de la Literatura Neollatina, val a dir, del treball escrit en llatí des de l’inici de l’humanisme a Itàlia (Mussato, Petrarca, etc). No és un institut d’ensenyament. És l’indret, dins de la Facultat de Lletres, on rebem els fons per treballar.

Pel que fa a la nostra pròpia investigació, es pot dir que la literatura en llatí de l’humanisme i de l’època moderna és la base general. Aquesta es concentra majorment

«Gràcies al contacte entre ambdues parts dels Pirineus, els estudis sobre Vives procediran de manera més coherent»

en escriptors d’Itàlia (especialment Roma) i d’Holanda, especialment el cercle d’Erasme i Vives. D’entre les activitats que portem a terme, jo ressaltaria el Congrés Internacional d’Estudis Neollatins, que a hores d’ara prepara ja la seua novena

edició. El primer congrés data de 1971 i l’últim va tenir lloc fa dos anys a Copenhague. El pròxim se celebrarà a Bari (Itàlia) i ja està decidit que el desé siga a Madrid.

D’altra banda, des del 1968 venim publicant la *Humanística Lovaniensia*, una revista d’estudis neollatins, la qual existia anteriorment com a una sèrie de monografies d’aparició irregular. Aquesta publicació accepta contribucions entorn qualsevol aspecte del Neollatinisme en qualsevol país, i conté una bibliografia anual: *Instrumentum bibliographicum Neolatinum*.

El nostre institut coopera amb molts altres instituts i societats estrangeres, com són *Wolfenbütteler Arbeitskreis für Renaissanceforschung*, *Associati Roma nel Rinascimento*, *Carotius Institute at The Bagne*, etc.

-Quin és l’estat actual de la recerca entorn Vives?

-La recerca sobre Vives ha estat a l’ombra de la recerca sobre Erasme. És ara, des de fa quinze o vint anys, quan comença a eixir

GARCIA POVEDA

**E
N
T
R
E
V
I
S
T
A**

d'aquesta ombra, quan s'han multiplicat els estudis sobre Vives i han començat a eixir les primeres edicions crítiques de les obres. Però el gran problema en l'estudi de Vives és sempre la separació entre un grup d'estudiosos espanyols, d'una banda, i un grup d'estudiosos nord o centroeuropeus i americans, d'altra banda. Tal vegada s'ignoren els uns als altres, la qual cosa és un crim, perquè així els resultats obtinguts per un grup no penetren en les investigacions de l'altre. Però també ací les coses estan canviant, i gràcies als contactes que s'han produït amb ocasió d'aquest any de Vives organitzat a València, pense que prompte ens coneixerem millor. En qualsevol cas, ens alegrem d'haver vingut a València l'any passat, perquè així hem pogut constatar que també ací s'ha començat a treballar en l'edició crítica. Ja nosaltres, a Bèlgica, amb l'ajut ameri-

cà i canadenc, havíem començat una edició crítica de les obres de Lluís Vives. Afortunadament, el grup d'ací havia començat per obres diferents, de manera que no hem duplicat el treball. Però el contacte no és sols important per a les edicions, sinó també per als estudis de Vives en general. M'agradaria recordar una vegada més la descoberta del doctor González d'una edició de les obres juvenícoles de Vives, de l'any 1514, que ha capgirat completament l'ordre cronològic dels escrits juvenívols d'aquest autor, cosa importantíssima per a l'estudi del desenvolupament del seu pensament. He de constatar que avui encara hi ha investigadors que continuen ignorant el nou ordre establert amb seguretat de les primeres obres de Vives. Però crec que, en alguns anys, aquesta situació se superarà i que gràcies al contacte entre ambdues parts dels Pirineus,

«Podem reformar els estudis, podem expulsar el llatí dels nostres programes, però no podem canviar la història»

el estudis sobre Vives procediran de manera més coherent.

-Vosté coneix bé la bibliografia espanyola i, de fet, ha participat en el congrés sobre Nebrija celebrat recentment a Salamanca. Què li sembla el nivell de la bibliografia espanyola sobre l'Humanisme en general?

GARCIA POVEDA

Jozef Ijsewijn

-Pense que de la investigació espanyola es pot dir el mateix que de la recerca en general. Hi ha obres òptimes, veritablement fonamentals, i també hi ha, com a casa nostra, com a Itàlia, com a Amèrica, obres que valen poc. Això no és un cas particular d'Espanya, potser siga un problema generacional. A Espanya hi ha excel·lents erudits i investigadors i n'hi ha d'altres que no segueixen els resultats de les investigacions dels altres pocs. I açò és també un problema mundial, no sols europeu. Hi ha estudiosos que coneixen bé el llatí i altres que no el coneixen i cometen errors terribles perquè no entenen bé els textos, trobant-hi coses que l'autor no havia ni somniat de dir. Existeix el perill que els joves, a causa dels canvis que han experimentat els estudis mitjans i superiors en els últims decennis, no coneguen suficientment el llatí. Abans, qualsevol

«La recerca, en aïllament, no és bona des del punt de vista purament humà»

que havia cursat estudis mitjans coneixia prou bé el llatí. Ara pocs reben encara a l'escola una bona formació llatina. No és culpa seua, sino que és la conseqüència de la reforma dels plans d'estudi. Podem reformar els estudis, podem expulsar el llatí dels nostres programes, però no podem canviar la història; no podem canviar els fets que milions i milions de llibres i documents de l'època medieval, de l'època renaixentista i de l'època

moderna han estat escrits en llatí. Un historiador, un teòleg, un filòsof o un filòleg que desitja estudiar aquesta època o els seus autors ha de conèixer el llatí, i això falla en molts casos. Per exemple, pel que respecta a Vives, gran part del llibres, traduccions i estudis publicats a Amèrica no valen res, perquè falta el coneixement del llatí. No dic totes les publicacions americanes, però sí gran part, inclòs de noms cèlebres. I el llatí de Vives no és fàcil, especialment les obres juvenívoles són difícils i requereixen un bon coneixement de la llengua i un estudi molt atent per comprendre amb precisió allò que es diu. Aquest és un problema que esdevindrà probablement més gran en el futur, perquè molts estudiosos es limiten a llegir traduccions, que són en la majoria poc fiables.

Existeix una traducció espanyola de l'obra de Vives feta per

Riber, però no es pot estudiar Vives a partir d'aquesta versió perquè quan apareix alguna dificultat no s'hi resol. I, a més a més, aquesta traducció està escrita abans de les edicions crítiques, de manera que no pot ser realment una bona traducció. Mayans va fer una obra meritòria en el setcents, però que avui no pot ser la base científica d'una investigació sobre Vives. I el que he dit sobre el llatí val per a Vives, val per a Erasme, val per tants i tants autors.

- Pensa que l'ensenyament és una activitat indispensable per a l'investigador o és només una càrrega de la qual convindria alliberar-se?

-No crec que a l'investigador li convinga desentendre's totalment de la docència. Ha d'haver un equilibri. Pense que cal dedicar un temps raonable a la docència, no massa hores, però és importat ensenyar, perquè sempre et trobes amb estudiants realment intel·ligents i cal estar segur del que s'està dient. Això estimula la investigació, ja que no es pot parlar superficialment de qualsevol cosa; cal aprofundir i ser sempre crític. A Lovaina, hi ha alguns investigadors que no són professors, que treballen durant molts anys amb beques d'estudis, i realment estan isolats. Després d'alguns anys no estan gaire contents amb la seua situació perquè no hi ha l'intercanvi d'idees

que també pot existir amb els estudiants. Crec que és important que hi haja una combinació equilibrada entre l'ensenyament i la investigació, ensenyar durant algunes hores allò que s'està estudiant. La recerca en l'aïllament crec que no és possible, no és bona des del punt de vista purament humà. El contacte amb els estudiants és important.

Eduardo González

*Universitat Nacional Autònoma
de Mèxic*

Salvador Albiñana

Universitat de València

MÈTODE

REVISTA DE DIFUSIÓ DE LA INVESTIGACIÓ DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

La recerca universitària oberta a la societat

NOVA UBICACIÓ:

Av. Blasco Ibáñez, 13

Telèfons:

Redacció: 386 46 88

Administració: 386 46 85

Publicitat: 393 17 53

